

Svet
Evropske unije

Bruselj, 21. junij 2019
(OR. en)

10414/19

SOC 495
EMPL 383
ECOFIN 648
EDUC 326
SAN 309
GENDER 29
ANTIDISCRIM 19

DOPIS

Pošiljatelj:	generalni sekretariat Sveta
Prejemnik:	delegacije
Zadeva:	Gospodarstvo blaginje – povzetek referenčnega dokumenta OECD o ustvarjanju priložnosti za blaginjo ljudi in gospodarsko rast

---

V prilogi vam pošiljamo povzetek navedenega referenčnega dokumenta OECD.

Celotni referenčni dokument je v dokumentu 10414/19 ADD 1.

Gospodarstvo blaginje

Povzetek referenčnega dokumenta OECD o ustvarjanju priložnosti za blaginjo ljudi in gospodarsko rast

Blaginja kot vodilo politiki

Obstajajo zelo dobri razlogi za to, da se pri merjenju gospodarske uspešnosti in družbenega napredka upošteva še precej več kot zgolj BDP. S tega vidika je čedalje bolj jasno, da BDP ne more biti edino vodilo oblikovalcem politike, saj ne prikaže vseh plati in nam ne daje dovolj točne predstave o rezultatih gospodarstva za državljane ali o tem, kakšni so dolgoročni učinki rasti na trajnostnost. EU je bila med prvimi, ki so prepoznali pomen tega vidika.

OECD je s številnimi instrumenti, na primer z *Okvirom OECD za blaginjo*, *Okvirom OECD za politično ukrepanje za vključujočo rast*, *Pobudo za boljše življenje* in *pobudo Novi pristopi h gospodarskim izzivom*, bistveno pripomogel k oblikovanju pojma „večrazsežnostna blaginja“ kot raziskovalnega in merskega orodja ter orodja politike. Z opiranjem na večrazsežnostni pojem blaginje je mogoče bistveno izboljšati politično odločanje in rezultate. Z upoštevanjem rezultatov na različnih plateg življenja, ki so pomembne za ljudi, lahko oblikovalci politik lažje opredelijo področja, na katerih so rezultati dobri, že zgodaj prepoznajo izzive in težavna področja ter učinkoviteje zastavijo prednostne naloge.

Prehod od merjenja k ukrepanju: gospodarstvo blaginje

Gospodarstvo blaginje je mogoče opredeliti kot gospodarstvo, ki:

- (i) ljudem ponuja več možnosti za socialno napredovanje in izboljšanje tistih plati njihovega življenja, ki jim največ pomenijo;
- (ii) omogoča, da se iz teh priložnosti razvijejo rezultati, ki prinašajo blaginjo vsem segmentom prebivalstva, tudi tistim pri dnu lestvice;
- (iii) zmanjšuje neenakost ter
- (iv) zagotavlja okoljsko in družbeno trajnostno naravnost.

S tem, ko ljudem dajejo priložnosti za dvig blaginje in jim pomagajo te priložnosti izkoristiti, oblikovalci politik ne spodbujajo samo blaginje kot vrednote že same na sebi, temveč vlagajo tudi v potencial ljudi kot ključne gonilne sile za dolgoročno gospodarsko rast ter družbeno odpornost in stabilnost. V skladu s tem lahko oblikovalci politik s posvečanjem pozornosti trajnostnosti blaginje skozi čas kar najbolj povečajo možnosti za dolgoročno gospodarsko rast in svoja gospodarstva bolje zaščitijo pred negativnimi pretresi. V obeh primerih naj bi se z gospodarstvom blaginje vzpostavila in vzdrževala pozitivna razvojna spirala, v kateri oba elementa – trajnostna gospodarska rast in blaginja – skupaj ustvarjata korist za ljudi in družbo.

Kako vzpostaviti gospodarstvo blaginje?

Namen tega dokumenta je pokazati, kako lahko države oblikujejo gospodarstvo blaginje, in opredeliti vlogo politike pri doseganju tega cilja. Vsebuje analizo več pomembnih kanalov, prek katerih gospodarska rast in blaginja podpirata in krepiata druga drugo, s poudarkom na številnih področjih politike, ki so bistvena tako za blaginjo kot za gospodarsko rast: (i) izobraževanje in usposabljanje; (ii) zdravstveno varstvo; (iii) socialna zaščita in preraščevanje ter (iv) enakost spolov.

Dokument najprej zagovarja stališče, da naložbe v blaginjo ljudi ustvarjajo temelje za močnejšo in bolj trajnostno dolgoročno gospodarsko rast. Zlasti številnejše možnosti dostopa do visokokakovostnega izobraževanja in zdravstvenega varstva ter spodbujanje vključujočih sistemov socialne zaščite, ki utrjujejo odpornost in spodbujajo družbeno mobilnost, so izpostavljeni kot učinkoviti vzvodi za zagon pozitivne razvojne spirale, ki je značilna za gospodarstvo blaginje. Dokument nadalje zagovarja stališče, da morajo te naložbe, da bi se povrnile v celoti, povečati blaginjo vseh segmentov prebivalstva. Pri tem izpostavlja pomen odprave neenakosti med spoloma pri dostopu do kakovostnih delovnih mest.

Izobraževanje

Daljše in kakovostnejše *izobraževanje* ne vpliva zgolj na rast BDP, ampak še mnoge druge razsežnosti blaginje. **Visoko izobraženi posamezniki v državah OECD** tako na primer v **povprečju živijo približno 6 let dlje kot tisti z nizko izobrazbo**. Stopnja zaposlenosti med njimi je višja, negotovost na trgu dela in obremenjenost na delovnem mestu pa sta nižji, vendar lahko daljše izobraževanje po drugi strani negativno vpliva na usklajevanje poklicnega in zasebnega življenja. Pri poskusih količinske opredelitve skupnega neto vpliva izobraževanja na blaginjo se izkaže, da se **naložbe v izobraževanje več kot dvakratno povrnejo, ko se upoštevajo koristi na področju zdravja in zaposlovanja**.

Politika lahko poveča blaginjo in gospodarsko uspešnost z večjim dostopom do visokokakovostnega izobraževanja za vse segmente prebivalstva. To lahko doseže na več načinov, na primer s povečanjem deleža otrok v predšolskem izobraževanju, večjo avtonomijo šol in univerz, zmanjšanjem števila učencev na učitelja, manjšimi razlikami (in večjimi možnostmi prehoda) med akademskim in poklicnim izobraževanjem ter zmanjšanjem ovir za financiranje študentov na terciarni ravni. Za izboljšanje rezultatov izobraževanja je treba zmanjšati neenakosti pri dostopu do njega in neenake možnosti v šoli, saj je v državah, v katerih obstaja precejšnja neenakost pri izobraževanju in usposobljenosti, tudi uspešnost izobraževanja v povprečju nižja. Tudi obseg in učinkovitost usposabljanja in vseživljenjskega učenja ter njuno naravnost na ciljne skupine bi bilo mogoče bistveno izboljšati. **Samo približno 40 % odraslih v državah OECD je v posameznem letu vključenih v izobraževanje odraslih**, pri čemer je za nekatere skupine, zlasti manj izobražene, precej manj verjetno, da se bodo v to izobraževanje vključile.

Zdravstveno varstvo

Zdravje je temeljna človekova pravica in ključni dejavnik, ki prispeva k blaginji. Med pozitivnimi vidiki izboljšanja zdravstvenega stanja je povečanje gospodarske rasti s povečanjem naložb v izobraževanje, večjo udeležbo na trgu dela in večjimi prihranki. Med negativnimi vidiki bolezni pa sta – poleg zdravstvenih posledic za posameznika – hudo gospodarsko breme za družbo in javne finance. Tako naj bi na primer **skupni stroški zaradi duševnih bolezni** v 28 državah članicah EU **po ocenah znašali več kot 4 % BDP oziroma več kot 600 milijard EUR. V EU vsako leto zaradi nenalezljivih bolezni prezgodaj umre približno 550 000 delovno sposobnih oseb, kar pomeni, da se vsako leto izgubi 3,4 milijona let življenj in 115 milijard EUR gospodarskega potenciala.** Vendar zdravstveno stanje ne vpliva samo na rast BDP, ampak tudi na mnoge druge razsežnosti blaginje. Začne se že pri izobraževanju, saj daljša življenjska doba pomeni tudi večjo vseživljenjsko donosnost naložb v izobraževanje, medtem ko slabo zdravstveno stanje zavira kognitivni razvoj otrok in poslabša rezultate izobraževanja. Zdravje je tudi pomemben dejavnik za zaposlovanje in subjektivno blaginjo.

Politika lahko poveča blaginjo in gospodarsko uspešnost z zagotavljanjem dostopa vsem segmentom prebivalstva do visokokakovostnega zdravstvenega varstva. To lahko na primer doseže s politikami, namenjenimi povečanju učinkovitosti sistemov zdravstvenega varstva, zlasti z razširitvijo obsega blaga in storitev, ki jih zajema osnovno zdravstveno varstvo. **Preventivni ukrepi in visoka raven varovanja zdravja so bistvena naložba, saj so pogosto stroškovno bolj učinkoviti** od naknadnega zdravljenja povezanih zdravstvenih težav. **Tudi ukrepi, ki pomagajo izboljšati duševno zdravje, bi morali biti med prednostnimi nalogami politike**, na primer razvoj bolj sistematičnih diagnostičnih in podpornih programov (zlasti v šolah ter med nosečnostjo in po porodu) ter spodbujanje nediskriminacije in zmanjšanje stresa na delovnem mestu. Podobno je tudi študija, opravljena v 36 državah OECD, 28 državah EU in v državah skupine G20 ugotovila, **da bi lahko komunikacijske strategije in ukrepi politike za izboljšanje prehrane in telesne dejavnosti, ki bi zajeli celotno prebivalstvo, do leta 2050 pripomogli k 58 milijard EUR visokemu prihranku od skupne vrednosti zdravstvenih proračunov.** Zmanjšanje neenakosti pri dostopu je bistveno tudi za promocijo boljših rezultatov na področju zdravja, saj se del prebivalstva, ki je slabega zdravja, močno odraži pri ključnih kazalnikih zdravja. Poleg tega gre pri neenakostih v zdravju pogosto za razslojenost glede na ekonomsko, izobraževalno ali poklicno ozadje. Tako je na primer v skupini z **nizkimi dohodki precej višja stopnja neizpolnjenih zdravstvenih potreb.**

Socialna zaščita in prerazdelitev

Vpliv *socialne zaščite in prerazdelitve* na blaginjo in gospodarsko rast poteka prek dveh glavnih mehanizmov. Prvič, socialni transferji ljudi ščitijo pred gospodarsko nestabilnostjo in jim pomagajo, da si po škodljivih pretresih hitreje opomorejo. Drugič, na ta način se lahko prepreči, da bi obstoječa neenakost rezultatov vodila v neenakost možnosti za naslednjo generacijo, zlasti v zdravstvu, izobraževanju in na trgu dela. Na ta način **socialna zaščita prispeva k večji socialno-ekonomski odpornosti ter spodbuja naložbe v fizični in človeški kapital ter večjo gospodarsko rast**. Nedavna raziskava OECD potrjuje, da so bolj vključujoči sistemi socialne zaščite in prerazdelitve lahko povezani z višjo rastjo BDP, medtem ko večja dohodkovna neenakost zavira gospodarsko uspešnost. Socialna zaščita in prerazdelitev pa na blaginjo ne vplivata le v smislu prihodkov. Kot se je pokazalo, sta socialna zaščita in določena mera prerazdelitve dohodka povezani z večjo subjektivno blaginjo.

Politika lahko poveča blaginjo in gospodarsko uspešnost s spodbujanjem bolj vključujočih sistemov socialne zaščite ter zmanjšanjem neenakosti možnosti in rezultatov. *Nova strategija OECD za delovna mesta* opozarja, **da dobro zasnovani sistemi socialnega zavarovanja in varstva skupaj z aktivnimi politikami trga dela in politikami spodbujanja povpraševanja po delovni sili lahko zelo učinkovito ščitijo posameznike, hkrati pa izboljšujejo rezultate na trgu dela**. To ima lahko znatne učinke, zlasti na družine iz srednjih razredov, pri katerih obstaja večja nevarnost družbene degradacije. **Države OECD, ki porabijo več sredstev za aktivne programe trga dela, imajo običajno nižji delež gospodinjestev s srednjimi dohodki, ki se jim dohodki znižujejo**. Da bi se približale tem ciljem, obstaja v številnih državah še precej možnosti za uvedbo bolj progresivnega sistema obdavčitve dohodkov, zlasti za osebe z visokimi dohodki, ki bi bil pravičnejši za srednji razred.

Enakost spolov

Prizadevanja za *enakost spolov*, ki je vrednota že sama na sebi, prinašajo družbi in gospodarstvu še mnoge druge koristi. **Povečanje zaposlenosti žensk in števila njihovih delovnih ur bi pomagalo povečati produktivnost in pospešiti rast BDP.** To bi nadalje lahko zmanjšalo dohodkovno neenakost, izboljšalo dohodke gospodinjstev med gospodarsko recesijo in utrdilo srednji razred. **Z večjo enakostjo spolov bi lahko EU do leta 2050 povečala BDP za skupno do 9,6 %.** Sedanji trendi glede pričakovane življenjske dobe in stopnje rodnosti govorijo v prid povečanju deleža žensk v delovni sili. Poleg tega kljub povečanju stopnje zaposlenosti med ženskami še vedno obstajajo velike razlike med spoloma pri dostopu do kakovostnih delovnih mest. Ženske so pogosteje zaposlene za skrajšani delovni čas, prejemajo nižje plače in so zaposlene v manj donosnih sektorjih.

Politika lahko poveča blaginjo in gospodarsko uspešnost s prizadevanji za zmanjšanje razlik med spoloma pri dostopu do kakovostnih delovnih mest. Tega se je treba lotiti z odpravljanjem neenakosti med spoloma na trgu dela, pa tudi na področju izobraževanja in neplačanega dela, povezanega z oskrbo in nego. **Vprašanje enakosti spolov je neločljivo povezano z družinam naklonjenimi politikami – v zvezi s plačanim dopustom, podporo za varstvo in prožno ureditvijo dela –**, ki moškim in ženskam pomagajo doseči boljše ravnovesje med poklicnim in zasebnim življenjem ter večjo blaginjo. Politike, ki usklajujejo poklicno in družinsko življenje, zlasti s kakovostno predšolsko vzgojo in storitvami varstva, lahko zagotovijo enake pogoje za vse, s tem ko izravnajo slabši položaj v zasebnem življenju ter omogočijo ženskam napredovanje na poklicni poti in preprečijo prenos prikrajšanosti na otroke. Zlasti **izboljšanje dostopa za otroke do kakovostnih storitev varstva in predšolskih programov je bistveno za enakost spolov, pa tudi da se otrokom zagotovi najboljše možno izhodišče v življenju.** Poleg tega je treba še povečati prizadevanja za boj proti nasilju nad ženskami. V celotni EU je samo 14 % žensk, ki so navedle, da so bile žrtev nasilja partnerja, policiji prijavilo najhujši incident.

Strategija blaginje za EU

Kot je prikazano v tem dokumentu, blaginja na splošno ne velja več zgolj za zanimivo postransko vprašanje, ampak da jo je treba bolj upoštevati pri sprejemanju gospodarskih odločitev. To pomembno vpliva na usmeritev politike:

- **Treba bi bilo treba ponovno določiti prednostne naložbe, da bi se upoštevale povezave med rezultati blaginje in dolgoročno gospodarsko rastjo** ter tako ohranila pozitivna razvojna spirala, ki je značilna za gospodarstvo blaginje.
- **Ustrezno je treba oceniti učinke politik, da bi se čim bolj zmanjšal morebiten škodljiv vpliv na blaginjo in dolgoročno rast**, zlasti pri fiskalnih prilagoditvah.
- **Neenakosti pri rezultatih blaginje bi morale biti glavna skrb politike. Reševanja teh neenakosti se bo treba lotiti usklajeno in celostno ter k njemu pritegniti vse vladne resorje**, saj so neenakosti med različnimi razsežnostmi pogosto medsebojno odvisne in so lahko posledica različnih politik.
- **Vzpostavitev gospodarstva blaginje ni le misija vlad. Tudi zasebni sektor lahko na različne načine pripomore k uresničitvi tega cilja.** Vzpostavitev učinkovitih javnih/zasebnih partnerstev, namenjenih povečanju blaginje in sproščanju zasebnega financiranja za naložbe s socialnim učinkom, je lahko inovativen način reševanja finančnih izzivov.

V naslednjem koraku bi se lahko politična priporočila, predstavljena v tem referenčnem dokumentu, še nadgradila, da bi se pripomoglo k oblikovanju *akcijske strategije za blaginjo in trajnostnost za EU*.